

УДК 657.6

Салямон-Міхєєва Катерина Дмитрівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університет державної фіскальної служби України*

Салямон-Михеева Екатерина Дмитриевна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры аудита и экономического анализа
Университет государственной фискальной службы Украины*

Saliamon-Mikheieva Kateryna

*PhD, Associate Professor,
Associate Professor of Audit and Economic Analysis
University of the State Fiscal Service of Ukraine*

ORCID: 0000-0001-8001-0468

**ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ МАТЕРІАЛЬНИХ ВИТРАТ ТА
СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА
ОСОБЕННОСТИ АУДИТА МАТЕРИАЛЬНЫХ ЗАТРАТАХ И
СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ
FEATURES OF AUDIT OF MATERIAL COSTS AND COST OF
PRODUCTION OF THE ENTERPRISE**

Анотація. У статті висвітлено особливості поняття матеріальних витрат і собівартості готової продукції підприємства. Здійснено аналіз матеріальних витрат для виявлення шляхів їх раціонального використання та розробки заходів щодо виявлення резервів. Визначено шляхи скорочення витрат та збільшення можливостей більш раціонального і ефективного використання матеріальних ресурсів та зниження ціни одиниці продукції

підприємства. Всебічно досліджено основні етапи аудиту матеріальних витрат на виробництво продукції. Вивчено особливості аудиту матеріальних витрат та собівартості готової продукції. Розглянуто організацію і методику виконання процедур аудиторської перевірки матеріальних витрат на підприємстві. Визначено основні напрями аудиту матеріальних витрат та собівартості продукції на підприємстві. Підкреслено проблемні сектори розробка обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення методики аудиту витрат на промисловому підприємстві. Запропоновано вивчення екологічної політики підприємства, за допомогою якої можна знизити негативний вплив на оточуюче середовище, підвищити екологічну безпеку виробництва, провести аналіз результатів екологічної сертифікації продукції. Також запропоновано аналіз енерговитрат за допомогою встановлення загальної їх величини у вартісних та натуральних вимірниках. Встановлено, що важлива роль у забезпеченні оптимального рівня матеріальних витрат на виробництво належить економічному аналізу, який дуже часто використовують під час аудиторської перевірки є ефективним інструментом управління витратами. Запропоновано впровадження організаційно-технічних заходів, які дозволять досягнути оптимального рівня витрат та зниження ціни одиниці продукції. Також визначено, що в умовах фінансової кризи аудит прямих матеріальних витрат має особливе значення, аудитор повинен підтвердити точність обліку та звітності та розробити відповідні рекомендації щодо організації підприємств та ефективної системи управління виробничими процесами, що повинно призвести до скорочення прямих матеріальних витрат. Запропонована стратегія аудиту дозволить аудитору якісно та послідовно проводити аудит та розробляти рекомендації щодо впровадження системи управління прямими матеріальними витратами.

Ключові слова: матеріальні витрати підприємства, собівартість готової продукції, аудит, аналіз витрат.

Аннотація. В статті освіщені особливості поняття матеріальних затрат и себестоимости готовой продукции предприятия. Осуществлен анализ материальных затрат для выявления путей их рационального использования и разработки мероприятий по выявлению резервов. Определены пути сокращения расходов и увеличения возможностей более рационального и эффективного использования материальных ресурсов и снижение цены единицы продукции предприятия. Всесторонне исследованы основные этапы аудита материальных затрат на производство продукции. Изучены особенности аудита материальных затрат и себестоимости готовой продукции. Рассмотрена организация и методика выполнения процедур аудита материальных затрат на предприятии. Определены основные направления аудита материальных затрат и себестоимости продукции на предприятии. Подчеркнуто проблемные сектора разработка обоснованных предложений по совершенствованию методики аудита затрат на промышленном предприятии. Предложено изучение экологической политики предприятия, с помощью которой можно снизить негативное влияние на окружающую среду, повысить экологическую безопасность производства, провести анализ результатов экологической сертификации продукции. Также предложено анализ энергозатрат посредством установления общей их величины в стоимостных и натуральных измерителях. Установлено, что важная роль в обеспечении оптимального уровня материальных затрат на производство принадлежит экономическому анализу, который очень часто используют во время аудиторской проверки является эффективным инструментом управления затратами. Предложено

внедрение организационно-технических мероприятий, которые позволят достичь оптимального уровня затрат и снижение цены единицы продукции. Также определено, что в условиях финансового кризиса аудит прямых материальных затрат имеет особое значение, аудитор должен подтвердить точность учета и отчетности и разработать соответствующие рекомендации по организации предприятий и эффективной системы управления производственными процессами, должно привести к сокращению прямых материальных затрат. Предложенная стратегия аудита позволит аудитору качественно и последовательно проводить аудит и разрабатывать рекомендации по внедрению системы управления прямыми материальными затратами.

Ключевые слова: *материальные затраты предприятия, себестоимость готовой продукции, аудит, анализ затрат.*

Summary.*The article highlights the features of the concept of material costs and cost of finished products of the enterprise. The analysis of material costs for identification of ways of their rational use and development of measures for identification of reserves is carried out. Ways to reduce costs and increase opportunities for more rational and efficient use of material resources and reduce the unit price of the enterprise are identified. The main stages of the audit of material costs of production are comprehensively studied. Peculiarities of audit of material costs and cost of finished products are studied. The organization and methods of performing procedures for auditing material costs at the enterprise are considered. The main directions of audit of material costs and production costs at the enterprise are determined. The problem sectors underlined the development of sound proposals for improving the methodology of cost auditing at an industrial enterprise. It is proposed to study the environmental policy of the enterprise, which can reduce the negative impact on the environment, increase the environmental safety of production, to analyze the*

results of environmental certification of products. It is also proposed to analyze energy consumption by establishing their total value in value and in-kind meters. It is established that an important role in ensuring the optimal level of material costs of production belongs to economic analysis, which is very often used during the audit is an effective tool for cost management. It is proposed to implement organizational and technical measures that will achieve the optimal level of costs and reduce the unit price. It is also determined that in a financial crisis, the audit of direct material costs is of particular importance, the auditor must confirm the accuracy of accounting and reporting and develop appropriate recommendations for the organization of enterprises and effective management of production processes, which should reduce direct material costs. The proposed audit strategy will allow the auditor to conduct a quality and consistent audit and develop recommendations for the implementation of a direct material cost management system.

Key words: *material costs of the enterprise, cost of finished products, audit, cost analysis.*

Постановка проблеми. У процесі прийняття управлінських рішень основне і важливе значення має інформація про склад, величину, характер та місце виникнення витрат підприємства, оскільки вони є одними з основних показників роботи будь-якого підприємства. Аудит матеріальних витрат є важливим та найскладнішим процесом перевірки підприємства, оскільки випуск продукції та собівартість є основними показниками роботи підприємств.

При проведенні аудиту витрат на виробництво, собівартості виробленої і реалізованої продукції вивчаються процеси і явища, відображені документально і пов'язані з виробничою діяльністю суб'єкта господарювання. Дослідження матеріальних витрат виробничого підприємства дозволяє встановити ступінь ефективності використання

матеріальних витрат та збільшує можливість їх ефективного використання, тому раціональний аналіз і аудит витрат є запорукою фінансової стабільності та стійкості у роботі промислових підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджували генезис категорії витрати присвячені роботи таких вчених, як Л.О. Трухан [16], І.А. Бланк [3], Ф.Ф. Бутинець [5], С.Ф. Голов [6], О.І. Коблянська [7], С.Ф. Голов [6], Ю. С. Цал-Цалко [17], А.Д. Шеремет [19]. Проблеми удосконалення аудиту витрат та методика зниження витрат виробництва розглядають в своїх роботах вітчизняні і зарубіжні вчені. Значне місце посідають дослідження таких наукових діячів: Т. Бутинець [5], А.П. Макаренко [8], Л.П. Кулаковська [7], Т.О. Меліхова [9]. Але не зважаючи на багатогранність висвітлення методика аудиторської перевірки, програма перевірки та особливості перевірки матеріальних витрат потребують подальшого наукового дослідження та удосконалення.

Мета статті. Мета статті полягає у виявленні шляхів скорочення витрат та збільшення можливостей більш раціонального і ефективного використання матеріальних ресурсів та зниження ціни одиниці продукції підприємства. Основними цілями дослідження є: всебічне дослідження аудиту матеріальних витрат на виробництво продукції; вивчення особливостей аудиту матеріальних витрат та собівартості продукції; розгляд організації і методики виконання процедур аудиторської перевірки прямих матеріальних витрат на підприємстві; визначення основних напрямів аудиту матеріальних витрат та собівартості продукції на підприємстві, розробка обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення методики аудиту витрат на промисловому підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних умов управління виробничим підприємством у ринкових умовах є достовірність, повнота і оперативність інформації про витрати з яких складається собівартість виготовлення продукції. Вони є однією із головних категорій визначення

ефективності діяльності підприємства, оскільки саме витрати впливають на кінцевий результат його діяльності, тобто прибуток. Робота будь-якого підприємства завжди пов'язана з певними витратами матеріальних, трудових, інформаційних, грошових та інших ресурсів на виготовлення, зберігання, транспортування, сортування, пакування, фасування та реалізацію товарів. Оптимізація витрат є загальноновизнаним способом удосконалення діяльності підприємства та ефективним інструментом управління його розвитком.

В умовах ринкової економіки повне та своєчасне розкриття інформації про витрати, як основне джерело управління доходами, є одним із ключових завдань для персоналу управління підприємств та вимогами користувачів фінансової звітності. Як відомо, один з найбільш ефективних способів забезпечити надійність фінансових даних є аудит, оскільки без висновку експерта неможливо зрозуміти достовірність фінансової інформації в усіх її аспектах. Аудитор повинен з'ясувати, на скільки діюча на підприємстві методика його ведення відповідає нормативним документам.

Витрати - важлива і складна економічна категорія, що особливо важливо в управлінні підприємством в цілому. Це можна пояснити тим, що витрати впливають на фінансові результати діяльності підприємств, використовуються для визначення цінової політики, показують рівень технології та організації виробництва, використовуються для оцінки ефективності управління шляхом порівняння витрат та результативності [12]. На даний час існують різні підходи до розкриття поняття «витрати», що викликано тим, що витрати розглядаються з двох позицій: придбання засобів виробництва та з позиції використання в процесі виробництва.

Інтерпретація сутності поняття витрат за такими підходами ресурсно-виробничий, фінансово-грошовий, економічний, бухгалтерський, управлінський, маркетинговий, нормативно-правовий. Однак навіть при

одному підході поняття витрат дещо відрізняються, але мають спільну складову. Отже, витрати - це все ресурси та фактори виробництва, які потребують бухгалтерського обліку, вираженого в грошовому виразі, і використовуються в економічному процесі для отримання фінансового результату і необхідні для його аналізу, прийняття управлінських рішень і є внутрішнім фактором ціноутворення.

Аналізуючи визначення, викладені в МСФЗ та Міжнародних стандартах фінансової звітності, можна зробити висновок, що вони схожі через те, що міжнародні документи використовувались як основа при написанні українських стандартів бухгалтерського обліку. Хоча не існує окремого міжнародного стандарту, який би розкривав інформацію про бухгалтерський облік та вартість, але все прописано в МСФЗ 2 «Запаси», МСФЗ 16 «Основні засоби», МСФЗ 19 «Виплати працівників», МСФЗ 23 «Витрати за позиками». Більшість науковців у сфері бухгалтерського обліку користується терміном «витрати», що наведене у ПСБО 16 та НП(С)БО 1 [10; 11].

Згідно з П(С)БО16, собівартість поділяється на виробничу та повну. Виробнича собівартість — це витрати, які безпосередньо приймають участь у виготовленні продукції. В свою чергу виробнича собівартість включає: прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизацію виробничих основних засобів, вартість прямих послуг виробничого призначення, інші прямі і непрямі витрати (енергетика, брак у виробництві, послуги ремонту та технічне обслуговування обладнання і т. ін). Повна собівартість включає виробничу собівартість, витрати на управління, збут, інші витрати не пов'язані з виробництвом [2].

Відображаючи рівень витрат на виробництво, «собівартість комплексно характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, а отже, і рівень техніки, технології та організації виробництва, що краще працює підприємство (інтенсивніше використовує

виробничі ресурси), то нижчою є собівартість продукції» [4]. Тому собівартість є одним із важливих показників ефективності виробництва і має тісний зв'язок з її ціною, адже собівартість є базою ціни товару та водночас обмеженням для виробництва (ніхто не випускатиме продукцію, ринкова ціна якої є нижчою за собівартість). Адже собівартість продукції відображає рівень організації виробничого процесу; технічний рівень та рівень продуктивності праці [13].

Зниження частки матеріальних витрат в собівартості продукції повинно бути ключовою метою при аналізі та аудиті показників використання матеріальних запасів.

Проведення аудиторських перевірок обліку витрат на виробництво є одним із основних питань аналізу діяльності виробничих підприємств. Визначення собівартості готової продукції (робіт, послуг) є однією з основних задач підприємства. Під час проведення аудиторської перевірки витрат виробництва на підприємстві особливу увагу необхідно приділити таким показникам: наявність віднесення на зменшення або збільшення собівартості продукції (робіт, послуг) сум, які не мають прямого відношення до собівартості; правильність віднесення витрат майбутніх періодів на собівартість продукції; збір і віднесення на собівартість позавиробничих витрат. Також аудиторів важливо звернути увагу на правильність списання фактичних матеріальних цінностей, витрат на їх закупівлю і списання на окремі види калькуляційної одиниці.

Особливу увагу необхідно приділити впливу цін на матеріальні цінності і транспортно-заготівельні витрати. За визначенням сум відхилень за закупленими матеріальними цінностями аудитор перевіряє, чи не має місце зміна вартості одних матеріалів на другі види з метою регулювання фактичної собівартості готової продукції. Крім того, встановлюються факти списання на собівартість витрат, які не належать до матеріалів, що використовуються у виробництві, тобто тих, які використовуються за

проведення будівельних і ремонтних робіт загального виробничого призначення [18].

З особливою увагою аудитор повинен перевірити правильність списання матеріальних витрат на окремі види калькулювання продукції. В процесі аудиторської перевірки окрім недоліків аудитор повинен запропонувати рекомендації для ефективного використання матеріальних ресурсів, тобто зниження матеріальних витрат в складі собівартості продукції необхідно розв'язати комплекс завдань: дослідити строки, умови постачання та сам порядок розрахунку обсягів матеріальних ресурсів відповідно до укладених договорів; належним чином оцінити структуру і рух споживання матеріальних цінностей за певні періоди та визначити характер складських запасів; проаналізувати вплив факторів, зумовили відхилення фактичних показників використання матеріальних ресурсів від прогнозованих за різні періоди; встановити та промоделювати взаємозв'язки між обсягами випуску продукції і матеріаловіддачею та матеріаломісткістю; встановити кількісне вимірювання впливу факторів на виявлені відхилення показників, що дасть можливість оцінити рівень ефективності використання матеріальних ресурсів; проаналізувати динаміку оптових цін на транспортно-заготівельних витрат та норм витрат матеріальних цінностей; розрахувати резерви економії матеріальних ресурсів та оцінити можливі варіанти мобілізації виявлених резервів; розробити ефективну політику управління виробничими запасами і формування нового портфеля замовлень на матеріальні ресурси.

Загалом, аудит та аналіз структури та динаміки витрат доцільно здійснювати за різними напрямками - по підприємству загалом, за окремими центрами відповідальності, по окремих видах продукції для того, щоб отримати інформацію про кількісну оцінку суми витрат на виготовлення продукції, тобто, перш за все, на виробничу собівартість, що дасть змогу реагувати керівництву підприємства на відхилення фактичних

витрат від нормативних значень. А ці рішення вплинуть на суму отриманого прибутку та конкурентні переваги [1].

На сьогоднішній день є чимало варіантів різних методик проведення аналізу впливу матеріальних витрат на формування собівартість продукції. Важливий ряд етапів методики аналізу використання матеріальних ресурсів повинен складатися з аналізу потреби підприємства в матеріальних ресурсах, аналізу величини запасів використаних підприємством за певний проміжок часу, аналізу виконання договорів на постачання матеріальних ресурсів та аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.

Під час аудиторської перевірки варто розширити методику аналізу використання матеріальних ресурсів за допомогою таких підходів: вартісного - дослідження впливу величини матеріальних ресурсів на вартісні характеристики результатів діяльності; збалансованого - встановлення необхідності дослідження процесів використання матеріальних ресурсів; комплексного – визначення необхідності дослідження процесів функціонування підприємства в контексті стійкого його розвитку. Застосування даних підходів дозволить розширити спектр питань, котрі необхідно досліджувати в процесі аналізу впливу матеріальних витрат на формування собівартість продукції.

Як демонструє іноземна практика під час аудиту та аналізу використання матеріальних ресурсів, які впливають на формування собівартість продукції основні етапи ефективно розширити наступними: вивчення екологічної політики підприємства, за допомогою якої можна знизити негативний вплив на оточуюче середовище, підвищити екологічну безпеку виробництва; провести аналіз результатів екологічної сертифікації продукції; проаналізувати екологічне супроводження технологічних процесів; встановити екологічні наслідки діяльності підприємства та обґрунтувати впровадження у виробництво нових технологічних процесів

та обладнання. Цю перевірку можна провести за рахунок дослідження динаміки обсягів виробництва і величини викидів підприємства; динаміки і структури викидів та можливості повторного використання відходів. Також можна проаналізувати рівень енерговитрат за допомогою встановлення загальної їх величини у вартісних та натуральних вимірниках та у показниках та питому вагу витрат енергетичних ресурсів і матеріальних ресурсів загалом.

Аудиторська перевірка формується у відповідній послідовності: від загального до конкретного або від конкретного до загального. Найчастіше застосовується підхід від загального до детального (конкретного). Кожен аудитор самостійно вибирає послідовність своєї роботи залежно від особливостей діяльності клієнта й умов договору. В аудиторській фірмі бажано мати апробовані методики аудиторської перевірки, що дає змогу знизити до мінімуму ризик перевірки, а також зменшити термін її проведення. Метою аудиту витрат є встановлення вірогідності даних первинних документів щодо визначення витрат, повноти та своєчасності їх відображення в облікових реєстрах, відповідності методики обліку витрат чинним нормативним актам. Аудиторська перевірка закінчується заключним звітом. Аудитор складає висновок про те, чи відповідає інформація, відображена у фінансовій звітності щодо витрат і собівартості реалізованої продукції, в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок обліку, підготовки і подання фінансових звітів. Щоб скласти об'єктивну думку щодо інформації про витрати суб'єкта господарювання, випуск продукції та її собівартість, аудитору необхідно: одержати обґрунтовану гарантію того, що інформація в бухгалтерській документації та інших джерелах даних із питань перевірки достовірна і достатня; вирішити, чи правильно відтворена в обліку і звітності відповідна інформація. Для досягнення ефективного використання матеріальних ресурсів, а отже, зниження матеріальних витрат необхідно

розв'язати комплекс таких завдань: вивчення строків, умов постачання та порядку розрахунку обсягів матеріальних ресурсів за укладеними договорами, оцінка обґрунтованості та ефективності формування портфеля замовлень на матеріальні ресурси; визначення характеру складських запасів, оцінка руху та структури споживання матеріальних цінностей за певний період і в динаміці; систематизація факторів, які зумовили відхилення фактичних показників використання матеріальних ресурсів від прогнозованих у звітному та попередніх періодах та моделювання взаємозв'язків між обсягами випуску продукції та матеріаломісткістю, матеріаловіддачею тощо.

Висновки. Для підвищення ефективності діяльності підприємств необхідно вдосконалити методіку аудиту та аналізу матеріальних витрат, приділяючи увагу комплексному впливу факторів на узагальнюючі результативні показники діяльності підприємства і розрахувати резерви підвищення використання ресурсного потенціалу.

Характерною особливістю сьогодні є постійна потреба у прийнятті певних рішень, спрямованих на вдосконалення виробничої та господарської діяльності підприємств. Прийняття правильних рішень можливо лише тоді, коли є розуміння процесів і явищ, які вирішуються. В умовах фінансової кризи аудит прямих матеріальних витрат має особливе значення. Аудитор повинен підтвердити точність обліку та звітності та розробити відповідні рекомендації щодо організації підприємств та ефективної системи управління виробничими процесами, що повинно призвести до скорочення прямих матеріальних витрат. Запропонована стратегія аудиту дозволить аудитору якісно та послідовно проводити аудит та розробляти рекомендації щодо впровадження системи управління прямими матеріальними витратами.

Заниження витрат виробництва та собівартості продукції є однією з основних умов зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи.

Виходячи з вищенаведеного вважаємо, що необхідність дослідження матеріальних витрат полягає якраз у пошуку резервів зниження собівартості продукції промислових підприємств за рахунок ефективного використання матеріальних ресурсів та в правильному управлінні витратами. Цього можна досягти за рахунок: повного й своєчасного забезпечення підприємства матеріальними ресурсами необхідної якості, зменшення втрат під час їх перевезення та зберігання, поліпшення їх використання; скорочення до мінімуму відходів; раціонального використання сировини, матеріалів, механізації й автоматизації виробничих процесів, підвищення кваліфікації працівників; своєчасного та повного використання резервів підприємства та ін.

Література

1. Saliamon-Mikheieva K. Analysis And Audit of Key Economic Indicators Of Economic Entities (A Case Study of The Dairi Industry) / A. Savchenko, K. Saliamon-Mikheieva, M. Holynska // *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Volume 4. №3. P. 271-275.
2. The official site of the Supreme Council of Ukraine "legislation of Ukraine" (1994-2017), Regulation (standard) of accounting 16 "Costs". URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z002700>(Accessed 20 December 2017)
3. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера: навч. посібник: Ника-Центр, 1998. 480 с
4. Бобко Н.А., Крутько Р.О. Резерви зниження матеріальних витрат промислового підприємства // *Запорізька державна інженерна академія*. 2013. С. 38-47. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_038.pdf

5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: підручник для студентів спеціальності 7.050.106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів [2-ге вид.], перероб. і доп. Житомир : Рута, 2002. 480 с.
6. Голов С.Ф. Фінансовий облік: підручник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, І.Ю. Кравченко, Г.А. Ямборко. К: Лібра, 2005. 976 с.
7. Коблянська О.І. Фінансовий облік: навч. посібник [2-ге вид.] К. : Знання, 2007. 471 с.
8. Макаренко А.П. Розробка програми аудиту витрат на виробництво продукції з метою підвищення ефективності діяльності підприємства / А.П. Макаренко, Г.С. Хайло // Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 1. С. 68-75.
9. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, Н.С. Ніколаєнко // Економіка та держава. 2017. № 1. С. 51-55.
10. Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards). URL: <http://www.mmfin.gov.ua/control/uk/publish/archiv>
11. Міценко Н.Е. Собівартість як економічна категорія та її місце серед витрат // Науковий вісник НЛТУ України. 2009. № 19(4). С. 129-132.
12. Партин Г.О. Системно-орієнтовне управління витратами: монографія. Львів: ЗУКЦ, 2011. 199 с.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
14. Присяжнюк Л. Г. Оптимізація витрат підприємств машинобудівної галузі за допомогою інформаційних технологій та оптимізації управління запасами // Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 20. С. 76-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_20_18.

- 15.Роєва О. С. Аналіз впливу матеріальних витрат на формування собівартості продукції, робіт або послуг підприємства // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2018. №.33. С. 165-170. URL: <http://economics.kntu.kr.ua/pdf/33/21.pdf>
- 16.Трухан О.Л. Розвиток теорії витрат: еволюція і сучасні // Вісник ЖДТУ. 2003. С. 380-388.
- 17.Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. посібник / Ю.С. Цал-Цалко. Житомир: Житомирський інженерно-технологічний інститут, 2002. 647 с.
- 18.Череп А. В. Удосконалення методики аудиту витрат виробництва на промисловому підприємстві / А. В. Череп, В. В. Ярмош // Економіка харчової промисловості. 2010. № 3. С. 53-59.
- 19.Шеремет А.Д. Аудит: учебное пособие / А.Д. Шеремет, В.П. Суйц. Москва. "Инфра-М". 2004. 318 с.

References

1. Saliamon-Mikhieieva K. Analysis And Audit of Key Economic Indicators Of Economic Entities (A Case Study of The Dairi Industry) / A. Savchenko, K. Saliamon-Mikhieieva, M. Holynska // Baltic Jurnal of Economic Studies. 2018. Volume 4. #3. P. 271-275.
2. The official site of the Supreme Council of Ukraine "legislation of Ukraine" (1994-2017), Regulation (standard) of accounting 16 "Costs". URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z002700>(Accessed 20 December 2017)
3. Blank Y.A. Slovarj-spravochnyk fynansovogho menedzhera: navch.posibnyk: Nyka-Centr, 1998. 480 s
4. Bobko N.A., Krutjko R.O. Rezervy znyzhennja materialjnykh vytrat promyslovogho pidpryjemstva // Zaporizjka derzhavna inzhenerna

- akademija. 2013. S. 38-47. URL:
http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_038.pdf
5. Butynecj F.F. Bukhghaltersjkyj upravlinsjkyj oblik: pidruchnyk dlja studentiv specialnosti 7.050.106 «Oblik i audyt» vyshhykh navchalnykh zakladiv [2-ghe vyd.], pererob. i dop. Zhytomyr : Ruta, 2002. 480 s.
 6. Gholov S.F. Finansovyj oblik: pidruchnyk / S.F. Gholov, V.M. Kostjuchenko, I.Ju. Kravchenko, Gh.A. Jamborko. K: Libra, 2005. 976 s.
 7. Kobljansjka O.I. Finansovyj oblik: navch. posibnyk [2-ghe vyd.] K. : Znannja, 2007. 471 s.
 8. Makarenko A.P. Rozrobka prohramy audytu vytrat na vyrobnyctvo produkciji z metoju pidvyshhennja efektyvnosti dijajnosti pidpryjemstva / A.P. Makarenko, Gh.S. Khajlo // Investyciji: praktyka ta dosvid. 2017. # 1. S. 68-75.
 9. Melikhova T.O. Rozrobka prohramy audytu vyrobnychychk zapasiv dlja pidvyshhennja finansovoji bezpeky pidpryjemstva / T.O. Melikhova, N.S. Nikolajenko // Ekonomika ta derzhava. 2017. # 1. S. 51-55.
 10. Mizhnarodni standarty finansovoji zvitnosti (International Financial Reporting Standards). URL:
<http://www.mmfin.gov.ua/control/uk/publish/archiv>
 11. Micenko H.E. Sobivartistj jak ekonomichna kateghorija ta jiji misce sered vytrat // Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy. 2009. # 19(4). S. 129-132.
 12. Partyn Gh.O. Systemno-orijentovne upravlinnja vytratamy: monohrafija. Ljviv: ZUKC, 2011. 199 s.
 13. Polozhennja (standart) bukhghaltersjkocho obliku 16 «Vytraty» // Oficijnyj veb-sajt Verkhovnoji Rady Ukrainy. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
 14. Prysjazhnjuk L. Gh. Optyimizacija vytrat pidpryjemstv mashynobudivnoji ghaluzi za dopomoghoju informacijnykh tekhnologhij ta optyimizaciji

- upravlinnja zapasamy // Investyciji: praktyka ta dosvid. 2016. # 20. S. 76-79.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_20_18.
15. Rojeva O. S. Analiz vplyvu materialnykh vytrat na formuvannja sobivartosti produkciji, robit abo poslugh pidpryjemstva // Naukovi praci Kirovohradsjckogho nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu. Ekonomichni nauky. 2018. #.33. S. 165-170. URL: <http://economics.kntu.kr.ua/pdf/33/21.pdf>
16. Trukhan O.L. Rozvytok teoriji vytrat: evoljucija i suchasni // Visnyk ZhDTU. 2003. S. 380-388.
17. Cal-Calko Ju.S. Vytraty pidpryjemstva: Navch. posibnyk / Ju.S. Cal-Calko. Zhytomyr: Zhytomysjkyj inzhenerno-tekhnologhichnyj instytut, 2002. 647 s.
18. Cherep A. V. Udoskonalennja metodyky audytu vytrat vyrobnyctva na promyslovomu pidpryjemstvi / A. V. Cherep, V. V. Jarmosh // Ekonomika kharchovoji promyslovosti. 2010. # 3. S. 53-59.
19. Sheremet A.D. Audit: uchebnoe posobie / A.D. Sheremet, V.P. Suic. Moskva. "Infra-M". 2004. 318 s.